

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİNDEKİ ÖĞRENCİ ADLARI ÜZERİNE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

A Research on the Names of the Students at Uludağ University

Etude sur les noms d'étudiants de l'université Uludağ

Yard.Doç.Dr. Hülya TAŞ*

ÖZET

İnsanın toplumsal ve bireysel kişiliğinin oluşmasında adın çok önemli bir rolü vardır. Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin ad verme geleneği ile ilgili düşüncelerini öğrenmek, konu hakkındaki bilgilerini ölçmek amacıyla 458 öğrenciye 14 sorudan oluşan anket uygulanmış, her soru kendi içinde değerlendirmeye alınmıştır. Geleneksel adların günümüzde yaygın olarak hâlâ çok yaygın kullanıldığı ve Türkçe adların da giderek çoğaldığını, öğrencilerin çocuklarına anlamlı ve güzel adlar koymak istedikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ad, Anlam, Gelenek, Uludağ Üniversitesi

ABSTRACT

Names have important roles in the social and individual development of people. With the purpose of learning what they think of the tradition of naming children and determining their knowledge about the issue, a questionnaire of 14 questions has been distributed to 458 students At Uludağ University and each question has been evaluated.

It has been found out that traditional names are still widely used, the number of Turkish names is also increasing and that students want to give meaningful and beautiful names to their children.

Key Words

Names, Meaning, Tradition, Uludağ University

Kişi adları, filoloji, dilbilim, kültür tarihi ve halkbilim çalışmaları açısından önem taşımaktadır. (Aksan:s.117)

Yeryüzünde ad verme olgusundan yoksun tek bir topluluk ve toplum görmek olası değildir (Acıpayamlı:s.2). İnsanlar bir kişinin, bir nesnenin, bir durumun ya da bir olayın adını koymadan onu bir belirtyle, bir sıfatla, bir özellikle nitelendirmeden rahat edemezler. Belli olan belirli kılınan bilinen şey insanoğlunu rahatlatır; kargaşayı, karışıklığı yanılma ve yanlışlığı önler, ilişkiyi düzenler (Örnek s. 148). Ad; elbette bir kişiyi başkalarından ayırt etmek, bir takım karışıklıkları önlemek amacıyla verilse de bunun yeterli olmadığı görülmektedir. Bu sebeple soyadı/ aile gibi

ikinci bir adın alınması gerekli olmuştur. (Sakaoğlu a: s.2)

İnsanın karakter ve şahsiyetinin oluşmasında adın önemli rolü vardır. Bunun için yeni doğacak bir çocuğa rastgele ad konulmamalıdır. "Çocuklara ad konurken beğenilen, sevilen, saygı duyulan nesnelere ve kişilere ilişkin adlar bulmaya özen gösterilir (Aksan:s.117). İslâmiyette de çocuğa ad seçerken gayet titiz davranılması gerektiğini belirten Hz.Peygamberimizin, "Siz kıyamet gününde hem kendi adınızla, hem de babalarınızın adıyla çağrılacaksınız; bu sebeple kendinize güzel ad koyunuz."(İslâm Ansiklopedisi:s.333) şeklindeki uyarısı da kötü anlamlı adların verilmemesi gerektiği bize hatırlatmaktadır. Bundan

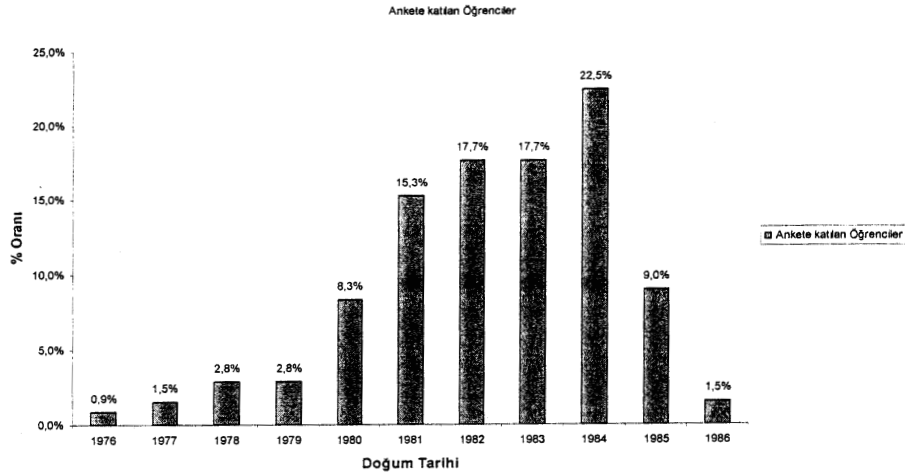
* Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

dolayı çocuklara ad vermede anne ve babanın sorumluluğu da artırmaktadır.

Ad koyma ve seçimi dinî ve kültürel olmak üzere iki açıdan önem taşımaktadır. Bazı toplum mensuplarına verilen adlarda inanç ne olursa olsun, kültürlerinin veya ad politikalarının bir gereği olarak, onu diğer toplum mensuplarından ayıran ve mensup olduğu milliyeti açıkça ortaya koyan ekler ve özellikler mevcuttur. Bir de din birliğinden kaynaklanan etkileşim neticesinde milliyet farkı gözetmeksizin ortak olarak kabul edilen adlar vardır. Örneğin Türkler, Türk olmayıp ancak Müslüman olan başka birçok değişik kavim ve topluluklarla aynı ada sahiptir. (Ağırman:126)

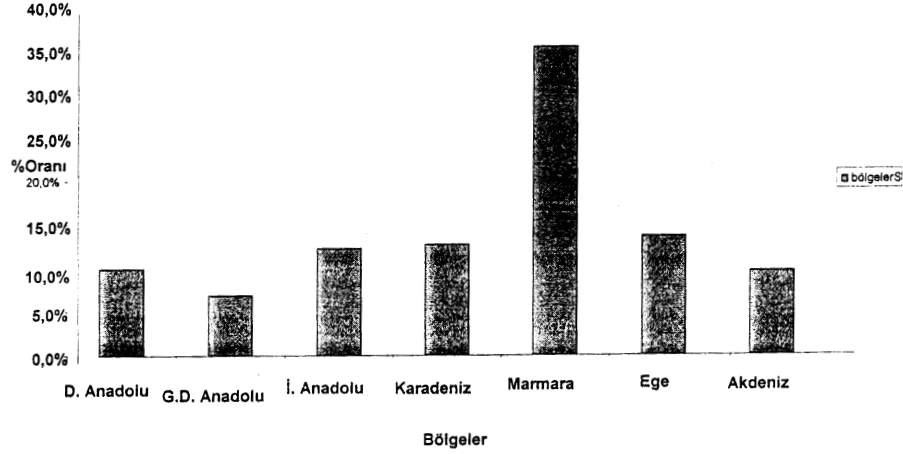
Araştırma konusu olarak seçtiğimiz “kişi adlarıyla” ilgili Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Edebiyat bölümlerinde okuyan 458 öğrenciye kendi

adları konusunda düşüncelerini öğrenmek için anket uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilere doğum tarihi, doğum yeri, kardeş sayısı, ailesinde ad seçme hakkının en çok kime tanındığı, kardeşlerine verilen adların özel bir anlamı olup olmadığı, kendi adının kimin tarafından verildiği, kendisine verilen adın bir anlamı olup olmadığı, takma adı, göbek adı, iki adı olup olmadığı, adlarını seviyorlarsa ve sevmiyorlarsa nedenleri, evlendikleri zaman kız ve oğlan çocuğuna ne ad koymak istedikleriyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Çalışmanın son kısmında da Uludağ üniversitesinde 2002-2003 yılında kayıt yaptıran öğrencilerin en çok hangi adları taşıdıkları konusunda istatistikî çalışma yapılmış elde edilen veriler her bir soru için ayrı ayrı değerlendirilmiş, belirli sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.



Tablo:1 Doğum Tarihi

1.tabloda ankete katılan öğrencilerin doğum tarihleri gösterilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin en yüksek yaş grubunun 20 olduğu (%22.5) en düşük grubunun ise 18(%1.5) olduğu görülmektedir.

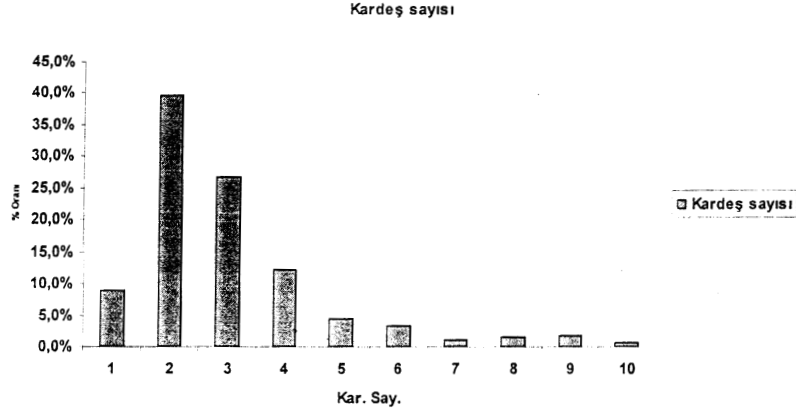


Tablo:2 Ankete katılan öğrencilerin doğum yerleri

Ankete katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölge içinde en yüksek oran, Marmara bölgesine(%35.3), en düşük oran Güneydoğu Anadolu(%5.9) bölgesine aittir. Her bölgeyi kendi arasında incelersek;

Bölgeler	En yüksek oran	En düşük oran
Doğu Anadolu Bölgesi	%24.4Erzincan	%2.2si Van
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	%45 Diyarbakır	%6.5 Batman
İç Anadolu bölgesi	% 41.8 Ankara	% 3.6 Kırşehir
Marmara bölgesi	%46.5 Bursa	Kırklareli (% 1.9)
Karadeniz bölgesi	%17.5 ile Çorum ve Artvin	%3.5 Amasya ve Rize
Akdeniz bölgesinde	%39.5 Mersin	11.6 Antalya'ya
Ege bölgesi	%37.7 İzmir	%3.3 Muğla

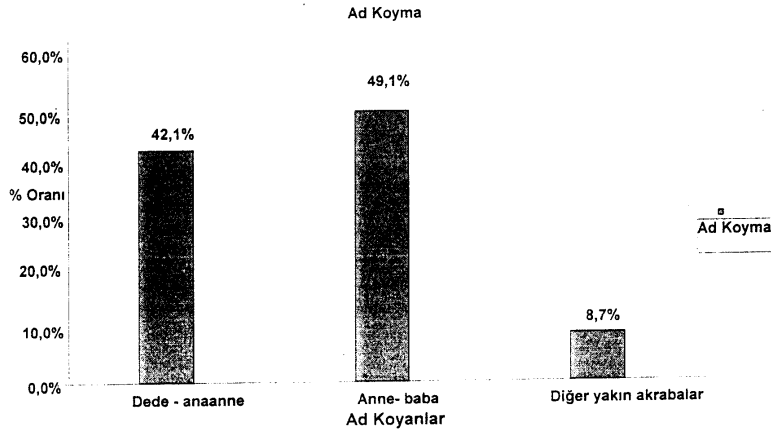
Bu bölümde 451 öğrenciden cevap alınmıştır. 7 öğrenci doğum yerini yazmamıştır.



Tablo:3-Kaç kardeşsiniz?

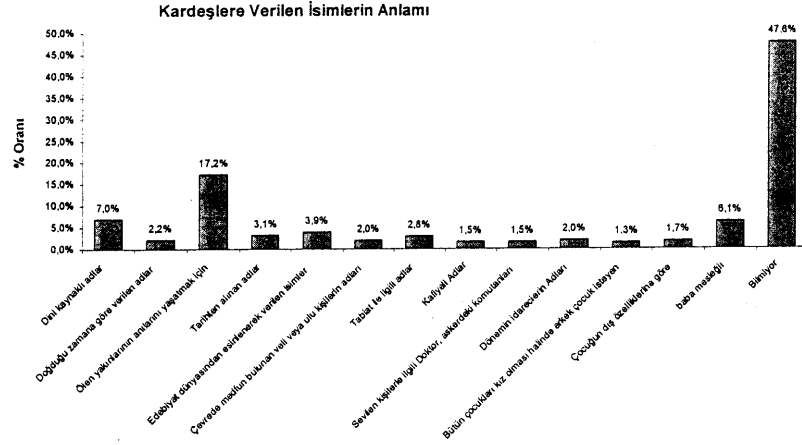
Tespit edilen sonuçlara göre; iki kardeşi olanların % 39.6 ile en yüksek orana sahiptir. Bu sonuçlardan yola çıkarak kentlerde az çocuk eğiliminin daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Burada anne ve babanın eğitim durumu da önemlidir. Ayrıca ekonomik şartların ağırlaşması, az çocuk yapma eğilimini artırmaktadır. 10 kardeşi olan üç öğrenci %0.7 en düşük orana sahiptir. Bu öğrencilerin doğum yerlerine baktığımızda bir öğrenci Mardinli, iki öğrencinin de Diyarbakırlı olduğunu görürüz.

Ömer Kabasakal "Türkiye'de ortalama doğurganlık hızını yükselten en önemli bölgelerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri"(Kabasakal:23) olduğunu belirtmektedir.



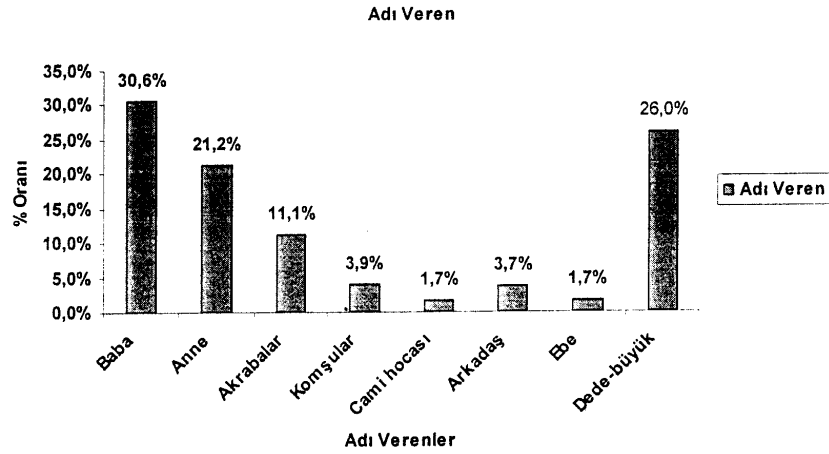
Tablo: 4-Ailenizde çocuğa ad seçme ve ad koyma hakkı en çok kime tanınır?

Yukarıdaki sonuçlardan anne ve babanın ad koymada karar verme yetkisinin %49.1 ile birinci sırada, dede ve babaannenin ise ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.



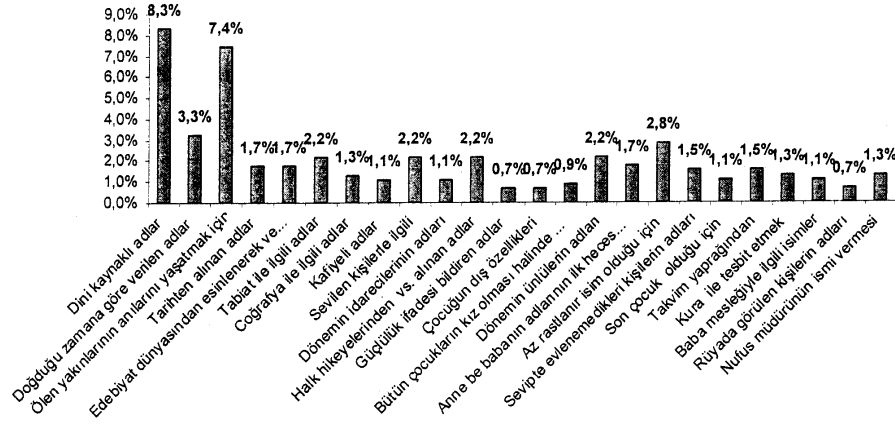
Tablo: 5- Kardeşlerinize verilen adların özel bir anlamı var mı?

Burada kardeşlerine verilen adın nedenini bilmeyen öğrenciler %47,6 ile en yüksek kısmı oluşturmaktadır.



Tablo:6 Sizin adınızı kim vermiş?

Türk ailesinde çocuğa ad verme yetkisi dedelerde, babalarda, hocalardadır yarınlarını bir tarafa bırakırsak ad verme; ailenin yapısına, yaşadığı çevreye, eğitim durumuna göre değişmektedir (Başgöz:s.166). Geleneksel aileden çekirdek aileye geçilirken annenin de baba kadar olmasa bile ad vermede sorumluluğu paylaştığını söyleyebiliriz.



Tablo 7- Size verilen adların özel bir anlamı var mı?

1- Dinî Kaynaklı Adlar:

a-Peygamberin ad ve sıfatları: *Mustafa, Muhammed, Mehmet*

b-Diğer peygamberlerin adları: *İsa, Yahya, Musa, İsmail.*

c-Dört halife ile ilgili olan adlar: *Ali, Haydar, Osman, Faruk, Ömer.*

d-Peygamberin yakınlarının adları: *Fatma, Hatice, Zühre, Hasan, Hüseyin*

2- Doğduğu zamana göre verilen adlar: *Şaban, Ramazan, Kadir, Egemen, Berat.*

3-Ölen yakınlarının anılarını yaşatmak için konulan adlar: Özellikle dede ve baba-anne'nin adları konulmuştur. *Ramazan, Emine, Fatma, Ali, Medet, Sebahat.*

4- Tarihten alınan adlar: *Fatih, Yavuz, Selim, Orhan, Mustafa, Kemal, Osman, Ertuğrul, Kurtuluş.*

5- Edebiyat dünyasından alınan adlar: *Veysel, Yunus, Emre, Cahide, Gülnihal.*

6- Tabiat ile ilgili adlar: Babaları, kızlarının kokusu güzel olsun diye *Defne, Bahar* adları koymuş.

7- Coğrafya ile ilgili adlar: *Deniz, Ada, Irmak.*

8- Kafiye adlar: *Gülây- Tülay, Deniz,- Yeliz, Banu- Burak, Gülhan- Oğuzhan, Metin- Mehmet.*

9-Sevilen kişilerle ilgili adlar: Annesi *Güliz* adında başarılı İngilizce öğretmenini çok seviyormuş. O yüzden kızına bu adı koymuş.

10-Dönemin idarecilerinin adları: *Bülent (Ecevit), (Kenan) Evren, İsmet(İnönü)*

11-Halk hikayelerinden alınan Adlar: *Şirin, Tahir, Leyla, Aslı.*

12- Güçlülük ifadesi bildiren adlar: *Demir, Alp.*

13- Çocuğun dış özelliklerini belirten adlar: *Beyaz olduğu için Nurdan, devamlı gü-lümsediği için Gülenay.*

14-Bütün çocukların kız olması halinde erkek çocuğunun olması için konulan adlar: *Döne.*

15-Dönemin ünlülerin adı: *Hülya (Koçyiğit), Neşel (Karaböcek), Melike (Zobu) Emel (Sayın) Fenerbahçeli Serhat, Şenol.*

16-Anne ve baba adlarının ilk heceleri kurulan adlar: *Engin- Esra, (Enes)*

17-Az rastlanır bir ad olduğu için anneleri tarafından konulan adlar: *Tuççe, Dilay, Vicdan, Kamil, Sena, Selen, Koralp .* Babası 12 Eylül de hapisteyken doğan çocuğa annesi tarafından *Eylem* ismini koymuşlar.

18-Sevip de evlenemedikleri kişilerin adları: Babaları, amcaları, dayıları sevip de evlenemedikleri kız arkadaşlarının adlarını koymuşlar: *Çiğdem, Meryem, Filiz, Meral, Ahu, Özlem, Dilek.*

19-Son çocuk olduğu için: *Songül, Soner*.

20-Takvim yaprağından bakılarak ad konması: Ablasından sekiz sene sonra doğmuş. O günkü takvim yaprağında *Perihan* adı yazdığı için bu adı koymuşlar.

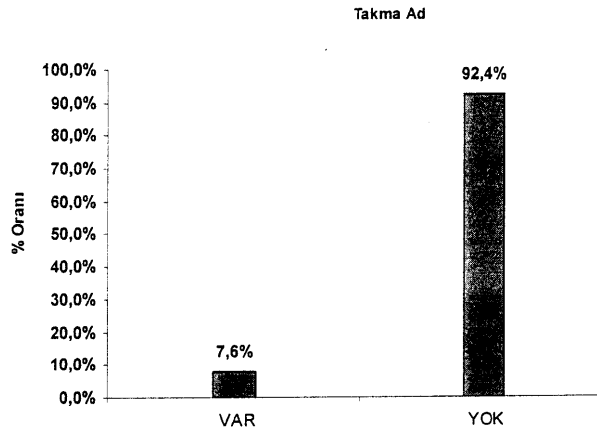
21- Kur'a ile tespit etmek: Doğduğu zaman adını birden fazla kişi koymak istemiş. Kur'a çekmişler. *Fatma* çıkmış.

22- Baba mesleğiyle ilgili adlar: Babası Kıbrıs'ta savaştayken doğduğu için *Savaş* adını vermişler. Babası denizci olduğu için *Ülgen* adını vermişler. Babası denizci olduğu için *Deniz*, Demircilikle uğraşan babası oğlunun ismini de *Demir* koymuş.

23- Rüyada görülen kişilerin adları: Annesi sekiz haftalık hamile iken rüyasında bir pir görmüş. Ve bu pir, kızının olacağını ve adının *Filiz* koymasını istemiş

24- Nüfus müdürünün ad vermesi: Babası kızının adını *Sederya* koymak istemiş. Ama nüfus müdürü izin vermemiş. Bunun üzerine annesi sık rastlanmayan adlardan olan adlardan "*Berlin*" koymuş.

Ankete katılan öğrencilerden %64.6 kendilerine konulan adın sebebini bilmediklerini belirtmişlerdir.



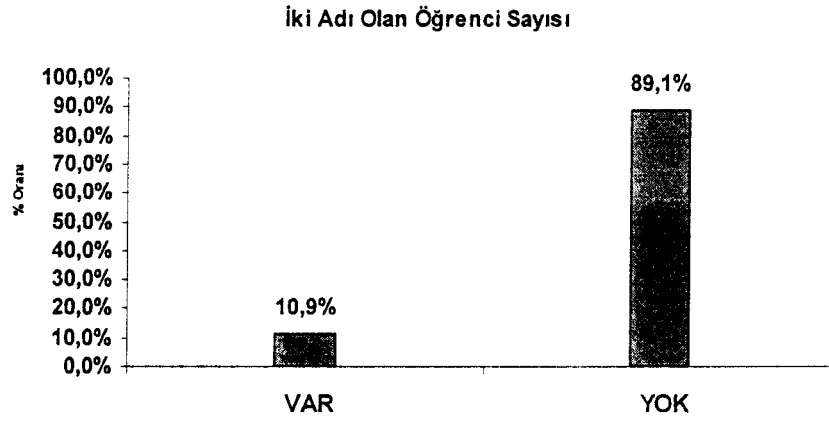
Tablo:8-Takma adınız var mı?

Kişinin asıl adının dışında, özellikle yakınları ve bağlı bulunduğu grubun üyeleri tarafından rahatlıkla kullanılan bir takma adı da olur. Takma adlar daha çok geleneksel kesimde özellikle köylerde daha çok görülmektedir. Buralarda hemen herkesin bir takma adı vardır. Bu ad kişinin ardından söylendiği gibi, rahatlıkla yüzüne de söylenir. Bu adlar kişinin ruhsal, bedensel, fizyolojik bir özründen, toplumsal yaşamındaki uyumsuz ve aykırı davranışından işinden, uğraşısından, başından geçmiş bir olaydan vb dolayı takılır.(Örnek:s.159) Takma adlar, öğrenci gruplarında, meslek gruplarında da görülür.Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi takma adı olmayan öğrenci sayısı %92'dir.

Öğrenciler takma adın daha çok lisede takıldığını takma adı olan öğrencilerin de herkes tarafından tanındığını, bilindiğini yazmışlardır

Sarı kafa, sarışın olduğu için; *Cibro*, saz çaldığı için; *Ördek*, dudakları ördeğe benzediği için; *Şakira*, iyi oynadığı için; *Saf aşık*, şiir yazdığı için; *Civciv*-ufak tefek olduğu için *Marya*; çok kısa olduğu için; *Köroğlu*, lisede hoca gözlerini kapatarak ders

anlattığında onu taklit ettiği için; *Gubul*, yeni doğan köpek yavrusu kadar sevimli buldukları için, *Zeytin*; gözleri siyah olduğu için, *Cırcır böceği*, çok konuştuğu için; *İlhan Mansız*, hırslı olduğu için, *Bıldırcın*, kilolu olduğu için, *Çavuş*; yönetici vasfı olduğu için; *Karabiber- Nestle*, esmer olduğu için, *Kibrit çöpü*, çok zayıf olduğu için, *Gargamel*, *Azman* (çizgi film kahramanları) arkadaşlarına pek rahatlık vermediği için, *Jelibon*, şeker gibi tatlı olduğu için, *Minik*, *Minik kuş*, biraz irice olduğu için; *Kedi*; kedi gibi gözleri olduğundan, *Karamel*, siyah saçlı olduğu için; *Filozof*, felsefeyi sevdiği için, *Yedi kocalı Hürmüz*, erkek hayranları çok olduğu için.

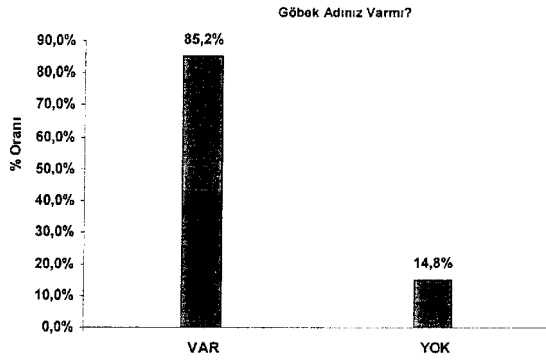


Tablo:9- İki adınız var mı? En çok hangi adınızı kullanıyorsunuz?

Yaptığımız ankette iki adı olan öğrenci sayısı %10.9 dur. Bunlardan birkaç tane örnek verecek olursak, *Mehmet Çağan*, *Hasan Hüseyin*, *Ümmü Gülsüm*, *Halil İbrahim*, *Erol Eren*, *Arif Bayram*, *Ali Rıza*, *Hande Sema*, *Akif Cemil*, *Hatice Bilge*, *Ayşe Nihal*, *Sibel Gözde*, *Zerrin Zühal*, *Feyza Emine*, *Sacide Zeynep*, *Fatma Özlem*, *Ferize Şirin*, *Abdurrahman Okay*, *Ömer Metin*, *Yavuz Şükrü*, *Veysel Onur*, *Zeki Alp*, *İbrahim Can*, *Ayhan Damla*, *Behiye Nazlı*, *Aslı Eren*, *Selma Sinem*, *Asiye Asya*, *Nefise Ayşegül*, *Bahar Sultan*, *Salih Koralp*, *Emek Hakan*, *Hayriye Sinem*, *Zehra Sinem*, *Muhammet Hanefi*, *Tankut Erdinç*

Bu soruya cevap veren otuz sekiz öğrenci ilk adlarının göbek adı olduğu, on iki öğrenci ise ilk adlarının büyükanne ve dedeleri tarafından konulduğunu, ikinci adlarının ise anne ve babaları tarafından konduğu ifade etmektedirler. Öğrencilerin tümü ikinci adlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedenini de ikinci adlarının kulağa daha hoş geldiğini ve daha güzel olduğu için kullandıklarını açıklamışlardır.

Tablo 6'da ad verme yetkisinin büyükanne ve dededen anne ve babaya doğru yönlendiği gözlemlenmişti. Ancak bu yetki değişimi sırasında özellikle iki adlı öğrencilerin durumunu değerlendirdiğinde hem büyükleri kırmamak hem de anne ve baba olarak istedikleri adları çocuklarına verme isteği kendini göstermektedir.

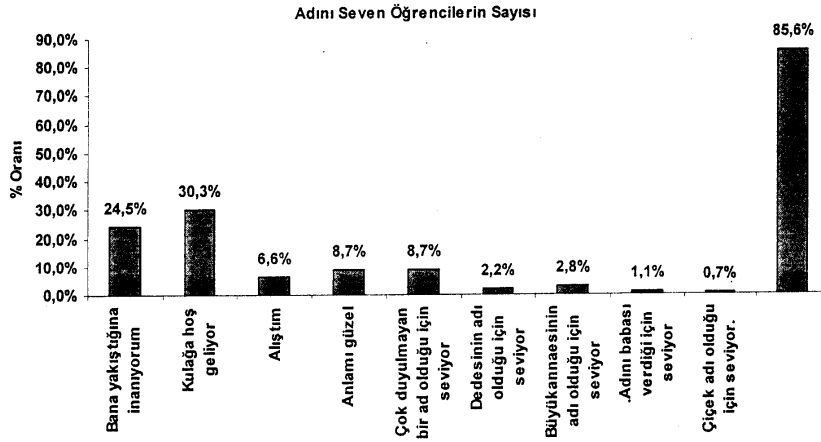


Tablo:10 Göbek adınızı yazınız

Halkımızın arasında, “göbek adı” koyma geleneği de yaygındır. Çocuğun doğumu sırasında, göbeği kesilirken konan ada “göbek adı” denmektedir. Genellikle dinseliliği ile ün yapmış kişilerle, kutsal kitaplardan seçilen bu adlar resmi kayıta geçtiği gibi geçmeden de çocukların ana babaları, akrabaları ve yakınları tarafından kullanılabilir.

Halk, göbek adı konmasını genellikle dinselilikle açıklamaktadır. Örneğin; bu konuda fikirleri sorulanlar “kabirde o adla çağrılmış da ondan konurmuş, öte dünyada göbek adıyla çağrılmış insan “tövbe telkin verilirken o adla çağrılır” diyerek birbirini tutan ve belli görüşü vurgulayan cevaplar vermektedir(Örnek:s. 159).

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi öğrencilerin %85,2 göbek adının ne olduğunu bilmemektedir. Hatta öğrenciler verdikleri cevapta bunu lakapla karıştırmışlardır. Göbek adlarını bilen öğrencilerin verdiği cevaplar içinde Bahtışah, *Fadime*, *Fatma*, *Ayşe*, *Muhammed*, *Ali*, *Hüseyin*, *Kadriye*, *Atiye*, *Ahmet*, *Osman*, *Hasan*, *Rahime*, *Yavuz* bulunmaktadır. Göbek adı olarak kullanılan adların çok büyük bir kısmının dinî kaynaklı olduğu görülmektedir. Bunun yanında *Yavuz* gibi Türkçe’den gelen adlarda tespit dilmektedir.

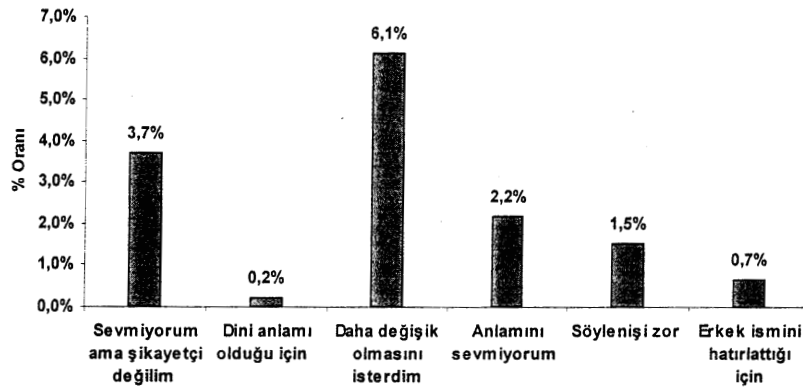


Tablo:11 Adınızı seviyor musunuz ? Neden

Hülya, *Yasemin*, *Birgül*, *Cansu*; adlarının kendileriyle özdeşleştiğini, *Birgül*, *Gökçe*, *Ergin*, *Özlem*, *Vijdan*, *Berna*, *Merve*, *Neşe*, *Sena*, *Görkem*; adlarının kulağa hoş geldiğini, *Nebahat*; adına daha yeni yeni alıştığını bu adın babaannesinin adı oldu-

ğundan değiştirmeyi düşünemediğini, *Neşe*; adının kısa ve anlamı olması nedeniyle sevdiğini, *Filiz* adının saflığı temsil ettiği için, gönül isminin şarkılarda daha çok geçtiği için, *Sibel*; kişiliğini yansıttığı için, *Elif*; Kur'anın ilk harfi olduğu için, *Ümit*; hayata bakış açısıyla uyumlu olduğu için adlarını sevdiklerini, *Neslin*, *Seçil* adlarının yaygın olmadığından dolayı sevdiklerini *Ahmet*, *Abdurrahman*, *Muzaffer*, *Hacı*, *Süleyman*, *Nurullah*, *Fetulah*, *Abdullah*, *Mükerrem*; adlarını, dedelerinin adları olduğu için sevdiklerini, *Nazmiye*, *Nebahat*, *Bedriye*, *Naciye*, *Ferize*, *Havva*, *Nazmiye*, *Hasene*, *Sümeyye*, *Sebahat*, *Halime*, *Fadime*, *Meziyet*; adlarını büyükannelerinin ya da ananelerinin adı olduğu için sevdiklerini, *Eylem*, *Güliz*, *Ömer*, *Kurtuluş*, *Özlem*, *Züha*; adlarını babaları verdiği için sevdiklerini, *Birgül*, *Gülây*, *Çiğdem*, *Nilüfer*, *Mine*, *Gülfer*; adlarının çiçek adı olduğu için sevdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler güzel, anlamlı, ve değişik adları sevmelerinin dışında büyüklerinin adlarını taşımaktan da hoşlandıklarını belirtmektedirler.

Adlarını Sevmeyen Öğrenciler



Tablo: 12 Adınızı sevmemenizin nedeni

Hakan adını fazla milliyetçi bulduğu için sevmiyor. *Bedriye*, adını uzun buluyor, ama şikayetçi değil. *Cebrail*, adını sevmiyor. Adının *Ahmet* olmasını istiyor. *Gamze* adının *Zülal* olmasını, *İrfan* adının *Onur* olmasını istiyormuş. *Tülay* adının daha anlamlı olmasını istiyor. *Emine* adı eski buluyor. Gerçi *Leyla* da öyle imiş ama ama bu adı sevdiğini belirtiyor. *Arzu* isminin *Elsem* olmasını istemiş. Selamete eren anlamındaymış. *Cengiz*, isminin peygamber ve onun ümmetinden birinin adı *Ali* ya da *Ömer* olmasını, *Serkan* da adının *Erkan Muhammed* olmasını, *Ömer* adını *Alp* ile değiştirmek istediğini belirtmiş. Ailesi tarafından başka birine evlatlık verildiği için *Teslime* adı verilen öğrenci adını ve anlamını; *İlhan* adını kendisini tam anlatmadığı için sevmemediğini, *Bedriye*, *Fahriye*, *Asiye*, *Hafize*, *Resmiye*, *Safiye* adlarının söylenişi zor olduğundan, *Çağrı*, *Deniz*, *Olca* erkek adı ile karıştırıldığından dolayı adlarını sevmediklerini bildirmişlerdir. Anketi uyguladığımız sınıflarda öğrenciler en çok bu soruyu severek cevapladıklarını belirttiler. Özellikle kız öğrenciler çocuklarına koyacakları adların çok yaygın olmayan adlardan seçmek istediklerini ve mümkünse bu adları başkalarına da söylemezsem adları yazacaklarını söylediler.

13.Öğrencilerin erkek çocuklarına vermek istedikleri adlar

Ankete katılan 458 öğrenciden 440 öğrenci bu soruya cevap vermiştir. Bu soruya cevap vermeyen öğrencilerden bazıları, bu konuda karar vermenin şimdilik erken olduğunu, genellikle çocuklara moda adların konulduğunu şimdi bulaçağı adın modasının geçeceğini , ileride eşiyile birlikte bu konuya karar vermek istediklerini, babası ne koymak isterse onaylayacaklarını , evlenmeyi düşünmedikleri gibi nedenler belirtmişlerdir.

Öğrencilerin %0,5 çocuklarına; Akif, Ahmet Hamdi, Berkant, Berçem, Barbaros, Bilal, Davut, Emirhan, Ethem, Fatih,Güney, Kadir, Sadi, Macit, Oktay, Tamer, Tolga, Tarık, Tufan, Turgay, Uğur, Yasin, Yaşar Yekta,

Öğrencilerin % 0,9 çocuklarına Alpin, Beril, Berk, Bilge kağan, Bulut, Cenk, Devrim, Doğan, Erde, Enes, Furkan, Hazar, İlker, İbrahim, Kerem, İsmail, Mehmet, Murat, Miray, Ögeday, Remzi, Tarcan, Timuçin, Tuğberk, Yalçın, Zafer,Yunus,

Öğrencilerin %1,4 çocuklarına; Ali, Batuhan, Behram, Buğra, Burak, Can, Hakan, Hüsne, Koray, Mete, Mustafa, Muhammed, Kurtuluş, Mert, Ozan, SALTUK Buğra Selçuk, Semih, Serkan, Şafak, Taylan, Teoman, Ural, Yunus Emre, Uygur,

Öğrencilerin %1,9 çocuklarına; Ahmet, Alpay, Berkay, Berke, Cem Çayan, Deniz, Efe, Erhan, Emre, Eren Kağan, Kürşat, Sarp, Serhat, Ufuk, Umut, Uygur, Yankı,Yiğit, Yusuf,

Öğrencilerin %2,4 çocuklarına; Alperen , Ataman, Baran, Bora, Çağrı, Derin, Doğa, Fırat, Toprak ,Görkem, Gökhan, Gökberk Hüseyin, Sualp,

Öğrencilerin %2.8 çocuklarına; Çağın, Ege, İlke, Oğulcan, Okyanus, Osman, Ümit, Talha,

Öğrencilerin %3.3 çocuklarına; Ata,

Mutlu, Onur, Özgür, Ural, Yiğit, Yiğithan, Utku adını koyacaklarını belirtmişlerdir.

14. Öğrencilerin kız çocuklarına vermek istedikleri adlar.

Öğrencilerin %0,5 çocuklarına; Aleyna, Asel. Asilsude, Asude, Aşkıım, Aybüke, Aylin, Aysel, Başak, Bengüç, Berçem, Beste, Büşra, Çığlık, Dilara, Ebru, Efşan, Emine, Fatma, Ferište, Gülbeyaz, Güseli, Gülsüm, Handan, Hira, Hülya, Ilgın, İrem, Kamile, Mehtap. Melike, Melisa Nadide, Naz Nehir, Nesibe, Nilüfer, Nimet, Nurefşan, Nurten, Nurbike, Peykan, Rana, Seden, Seval, Sevda, Rayiha, Süreyya Şehnaz, Tuba, Ülkü, Yasemen, Yıldız, Zatiye

Öğrencilerin %1çocuklarına, Ayşe, Azra, Berfin, Berfu, Cemre, Dilruba, Efşun, Elif, Esmâ, Gökçe, Gülfeman, Hatice, Hüveyla, İpek, Jülide, Leyla, Melis, Özge, Öznur, Rûveyda, Seçkin, Sena, Şeyda, Tuğçe, Veda, Yasemin, Yeşim, Zelal, Zişan,

Öğrencilerin %1.5 çocuklarına; Aslı, Aysima, Berna, Beyza, Beyzagül, Buse, Derya, Dide, Gülefşan, İlayda, Kübra, Merve Özlem, Pelin, Reyhan, Serdem, Sevgi Gülnida, Gülnihal, Gülşah, Haldenur, Hazar, Nuray, Püren, Sevde, Sima Sude, Şahizer, Şimal, Tuana, Zülal,

Öğrencilerin %2 çocuklarına; Ada, Ceren, Dicle, Dilan, Dilanur, Ebhar, Eda, Eflâl, Emek, Gamze, Gülperi, Gülüm, Güneş, Hür, Hüsne, Mayıs, Nil, Suveyda, Türkü, Yankı, Yaprak, Zeynep,

Öğrencilerin %2.5 çocuklarına; Asya, Derin, Eylem, Gizem, Hayat, İlke, Mısra, Öykü, Pelinsu, Tanem,

Öğrencilerin %3 çocuklarına; Can-su, Deniz, Deren, Ecem, Eylül, Ezgi, Işıl-su, İdil, Sıla, Su,

Öğrencilerin %3.5 çocuklarına; Umut, Yaren adlarını koyacaklarını bildirmişlerdir.

Öğrencilerin bazıları çocuklarına

neden bu adları koymak istediklerini şöyle açıklamaktadırlar. *Yaren* adını arkadaşlığa önem verdiği için, *Kübra* peygamberimizin ilk eşinin adı olduğu için, *Hasret* toplumsal yaşama özlem duyduğu için, *Merve* ve *Talha*'nın anlamlarının güzel olduğu için, ülke olarak Mısır'a hayran olduğu için ve Mısır'a Nil nehri hayat verdiği için *Nil*, *Sahra* gizemli olduğu için, *Zeynep* saflığı temsil ettiği için, *Ferîste* adını anlamından dolayı sevdiği için, *Onur*, *Talha*, *Ozan* sevdiği erkek arkadaşlarının ismi olduğu için, *Tuğçe* az kullanılan bir ad olduğu için, *Hilal* tarihi bir ad olduğu için, *Yasemin* adını hem babaannesinin, hem teyzesinin adı olduğu için, *Yalçın* ölen abisinin adı olduğu için, *Güney* ölen bir arkadaşının ismi olduğu için, *Tanem*, ilginç bir ad olduğu için, *Derin*, *Tuba*, çok sevdiği arkadaşlarının ismi olduğu için, *Alperen*, *Mert*, *Yiğit*, *Efe* adları yiğitliği, dürüstlüğü simgelediği için, çağrışımları güzel olduğu için, *Ada*, *Asya* Türkçe adlar olması ve söylemesi kolay olduğu için, *Aleyna* adı manevî çağrışımlar yaptığı ve Kur'anda geçtiği için, *Özlem* adı şu andaki psikolojisini yansıttığı için, *Umut* çocuğuna baktıkça umut kıvılcımları yükseleceği için, *Mithat* ve *Feraye* adını Tanzimat dönemine özel bir ilgisi olduğu için, *Süveyda* adının divan edebiyatında güzel bir anlamı olduğu için, *Barış* adını günümüzde özellikle insanlar aşağılandığı için, *Hande* bilinen ve güncel bir ad olduğu için çocuklarına bu adları koymak istediklerini belirtmişlerdir.

Çalışmanın son kısmında da Uludağ üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ile temas kurulmuş 2002-2003 yılında kayıt yaptıran 34.849 öğrencilerin ad listeleri alınmış kız ve erkek öğrenciler gruplandırılmış ve öğrencilerin en çok ve en az hangi adı taşıdığı tespit edilmiş, listenin çok kabarık olmasından dolayı en çok ve en az kullanılan

on erkek ve on kız öğrenci adı istatistiki olarak verilmiştir.

14.673 kız öğrenci arasında en fazla Elif (450) %3.07, Fatma(414) %2.82 Esra (393) %2.68, Emine (311) %2.13, Yasemin (309) %2.11, Ferda (234) %1.58, Ebru (247), %1.68, Deniz (242) %1.60, Tuğba (223) 1.52.

20.176 erkek öğrenci arasında Murat (800) %3.965, Mustafa (781) 3.871, Mehmet (750) %3.717, Fatih (508) %2.518, Serkan (410) %2.032, İbrahim (360) %1.784, Hüseyin (331) %1.641 Hakan (312) %1.546, Ömer (243) %1.204, Erhan (214)%0.615,

Kız öğrenciler arasında, en az yüzdeye sahip olan adlar, Atviye (1)%0,01 Azra(2) %0,001, Beliz(2) %0.01, Belinda %0.01 Beril Oya (1) %0.01, Beste (4) %0.04, Berivan (5) %0.03, Cansel (3) %0,02, İlgin (6) %0,04, İraz (1) %0.01,

Erkek öğrenciler arasında en az yüzdeye sahip adlar,

Arsel (1) %0.005, Ardahan (2) %0.010, Ateş (1) %0,005, Ata(2) 0.0010, Atıl (2) %0,010, Azmi (1) %0,005, Bestami(1) %0,005, Bulut (1)%0.005, Şadan(2) % 0.010 Taha (5) %0.0025, Salman (3) % 0,015.

Sonuç

Adlar üzerinde şimdiye kadar bir çok çalışmalar yapılmıştır. Biz bu çalışmada daha önce yapılan araştırmalardan da yararlanarak üniversite gençliğinin (Uludağ üniversitesi ölçekli)- kendi adlarına yönelik sorular sorarak- ad verme geleneğiyle ilgili düşüncelerini öğrenmek istedik.

Yirmi yaş grubunun büyük orana sahip olduğu öğrencilerin en fazla geldikleri coğrafi bölge Marmara bölgesidir. Toplumumuzda anne ve babanın eğitim durumunun yükselmesinden dolayı iki kardeşe sahip öğrenci sayısının daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Geleneksel aileden çekirdek aileye geçerken

daha önceleri çocuğa ad koyma yetkisi Dede ve büyükanne olmasına karşın artık anne ve babanın çocuk üzerinde daha etkili olduğu görülmektedir. Anket katılan öğrencilerin sadece %7.6'sının takma adı olduğunu ve bunların çoğunluğunun lisede takıldığını belirtmişlerdir. İki ismi olan öğrencilerde birinci adlarının göbek adı olduğu ikinci adlarının daha çok moda uygun olduğu için kullandıklarını belirtmişlerdir. Adını seven öğrencilerin çoğunlukta olduğunu, sevmeyen öğrencilerin ise hangi adları tercih ettikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin çocuklarına vermek istedikleri adları seçerken az bilinen ad olmasına, manevî çağrışımlar yapmasına, söylemesi kolay, güncel, tarihten alınan adlardan olmasına, ölen arkadaşlarının ya da yakınlarının adı olmasına, anlamının güzel olmasına dikkat ettiklerini yazmışlardır. Bunlardan başka sevdiği erkek arkadaşının adını koymak isteyenlerin sayısının da azımsanmayacak kadar çok olduğunu söyleyebiliriz.

Son bölümde ise Uludağ Üniversitesinde okuyan öğrencilerin çoğunlukla hangi adlarda olduğu verilmiştir. İlk sıradaki yer alan erkek ve kız öğrencilerin almış oldukları adların çoğu İslâm tarihinde *Mehmet, Mustafa, Ömer, Hasan, Hüseyin, Kübra, Gülsüm, Ebrar, Zeynep, Esmâ, Samet* vs yer alan adlardır. Bunlar arasında günümüzde kullanılan *Deniz, Erhan, Ata, Mutlu, Onur, Özgür, Ural, Yiğit, Yiğithan, Utku, Atıl, Bulut* gibi Türkçe adlarında olduğunu görmekteyiz. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz.

Her ülkenin kendisine göre ad verme geleneği vardır. Bizim kültürümüzde de doğan çocuğa göbek adı ve esas adı verme bir takım törenlerle olmaktadır. Anne ve babaların çocuklarına koyacağı ad çok önemlidir. Çünkü bütün bir hayatı boyunca çocuğun en çok duyacağı, kendi adı olacaktır. Bunun için, adın anlam-

lı olması gerekmektedir. Zor, yanlış, anlamsız adlar kişiler üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Geleneksel adların günümüzde hâlâ yaygın olarak kullanıldığı buna karşılık Türkçe adların da arttığını söyleyebiliriz.

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının Marmara bölgesinden geldiği düşünülürse bu çalışmanın tek başına ülkemizdeki ad verme geleneğinin durumunu ve gösterdiği değişiklikleri yansıtmaması mümkün değildir. Sadece bir bölgede konuyla ilgili durumu ortaya koymada yardımcı olabilir. Bu yüzden bu anketin diğer bölge üniversitelerinde okuyan öğrenciler üzerinde de yapılması ve sonuçların topluca değerlendirilmesi konu açısından son derece yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- ACIPAYAMLI, Orhan. (1992), "Türk Kültüründe "Ad koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi" IV. Milletlerarası Türk Halk Kongresi Bildirileri, Ankara.
- AĞIRMAN, Cemal. (1998) "Ad koyma ve Hz. Peygamberin Adlere Karşı Tutumu", Sivas, S.2, İlahiyat Fakültesi Dergisi.
- AKSAN, Doğan. (1990), Her yönüyle Dil, Cilt III, Ankara, Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- BAŞGÖZ, İlhan. (1976) "İnsan Adları ve Toplum" Türk Dili Dergisi, 294.
- İslâm Ansiklopedisi. (1988) "Ad", C.I, İstanbul
- KABASAKAL, Öner. (1991) "Aile Eğilimleri", Türkiye Aile Yılı, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- ÖRNEK, Sedat Veyis. (2000) Türk Halk Bilimi, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- SAKAOĞLU, Saim. (1991a) "Ankara, Türklerde Ad ve Ad Verme" Geleneği, Türk Aile Ansiklopedisi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- SAKAOĞLU, Saim. (1994) "Çocuklara Ad Konulmasında Görülen Yenilikler, Türk Dili Dergisi, 508.